

บทที่

5

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย Legal Measures for Sky Lantern Release

พรเพ็ญ ไตรพงษ์ และ ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล

Pornpen Traiphong and Yutthapong Leelakitpaisarn

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย¹

Legal Measures for Sky Lantern Release

พรเพ็ญ ไตรพงษ์² และ ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล³

Pornpen Traiphong and Yutthapong Leelakitpaisarn

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอยของประเทศไทยกับกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมทั้งเชิงคุณภาพ (Quality method) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Document research) ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอย ผลการวิจัยที่สำคัญ คือ ผู้วิจัยพบว่าที่ผ่านมาประเทศไทยขาดนโยบายที่ชัดเจนและละเอียดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอยดังกล่าว จึงไม่ค่อยได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลทั้งในด้านปัญหา ข้อกังวล ข้อควรระวังที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอยในสังคมไทย ผลที่ตามมาคือ ประชาชนในวงกว้างไม่ทราบข้อมูล ไม่เข้าใจ ไม่ปรับเปลี่ยนความคิดทัศนคติซึ่งค่านึงถึงผลกระทบต่อตามมาจากการปล่อยโคมลอย ตลอดจนไม่มีกฎหมายชัดเจนที่ควบคุมโดยตรงซึ่งบัญญัติห้าม หรือมีข้อจำกัด และกำหนดให้มีบทลงโทษต่อ

¹ งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากงบบำรุงการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

² อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (Asst. Prof.)

[cherryporn@hotmail.com]

³ อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (Asst. Prof. Ph.D.)

[yl6767@hotmail.com]

การปล่อยโคมลอย โคมควัน บั้งไฟหรือวัตถุซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกัน ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 ภาครัฐได้ดำเนินการให้มีการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการ ป้องกันและลดความเสี่ยงอันตรายจากการปล่อยโคมลอย โคมควัน และการจุดบั้งไฟ และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องและมาตรการด้านความปลอดภัยทั้งในระดับ ประเทศและจังหวัด จนมาถึงคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน เช่น กำหนด มาตรฐาน พื้นที่และเวลาในการปล่อย ให้มีการแจ้งหรือขออนุญาตปล่อยโคมลอยล่วงหน้า (ในบางพื้นที่) การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ เป็นต้น ซึ่งต้องมีการบังคับใช้อย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะโดยกลไกของคณะกรรมการประสานและขับเคลื่อนการปฏิบัติ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้

นอกจากนี้ในต่างประเทศก็มีปัญหาและผลกระทบจากการปล่อยโคมลอยมาก เช่นกัน กฎหมายในหลายประเทศมีแนวโน้มเข้ามาแทรกแซง ควบคุมดูแลเกี่ยวกับ โคมลอยมากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีระดับการกำหนดข้อห้าม ตั้งแต่การห้ามมิให้ ใช้หรือปล่อยโคมลอย ห้ามมิให้มีการขาย ห้ามมิให้มีการผลิต ขาย นำเข้า หรือจัด จำหน่าย โดยมีการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยง อันตราย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยคล้ายคลึงกับ ประเทศไทย เช่น สหราชอาณาจักร มลรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา หลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย คอสตาริกา มีวิธีการที่น่าสนใจในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง การรับรู้ ความเข้าใจให้แก่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลากหลายช่องทาง สื่อสารทางเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์สื่อวิทยุ กิจกรรมเพื่อ การพูดคุย ฯลฯ โดยผู้วิจัยเห็นว่าทัศนคติและการรับรู้สัมพันธ์กับการปฏิบัติสืบทอดกัน มาตามวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม ความเคยชินจากการใช้เหตุผลของสิทธิเสรีภาพ การเฉลิมฉลอง ความรื่นเริงบันเทิง ความพึงพอใจส่วนบุคคลและของกลุ่มบุคคลเป็น ส่วนใหญ่ในภาพรวมทั้งที่ปรากฏในหลายประเทศและประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและเพิ่มการรับรู้ ความเข้าใจต่ออันตราย ผลกระทบ นโยบาย มาตรการ กฎหมาย ซึ่งทุกภาคส่วนพึงต้องใช้วิธีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ที่มี ประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย; กฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย

Abstract

This research is a comparative analysis study of legal measures for sky lantern release in Thailand with international law and the laws of foreign countries. The research study was based on a quality method design. In addition, a document research is also carried out of various contents regarding legal measures for sky lantern release. The findings were that Thailand lacked strict policy in the past and ignored the problems related to sky lanterns release. As it showed that there were only few campaigns or public relations that spread the problems, concerns, and awareness of releasing sky lanterns in Thai society. Therefore, most people did not know the details and did not aware of the problems. They were not willing to change their thoughts and attitudes. They did not realize the effects of releasing sky lanterns. In addition, there were no strict laws and regulations that directly prohibit people and punish them for releasing sky lanterns, Thai hot air balloons, Thai rockets, and similar objects. During the years 2013-2015, the government had set up the policy, guidelines, preventive measures, and danger reduction of releasing sky lanterns, Thai hot air balloons, and Thai rockets. In addition, the relevant laws and safety measures have been enforced across the country and provinces. Moreover, National Council for Peace and Order No.27/2559 has introduced preventive measures and trouble solving from lighting Thai rockets, “wheel” fireworks, releasing sky lanterns, and similar objects, covering measures aimed at preventing the abuse of such activities, when and where they can be carried out. In some areas, these activities were banned without permission. These measures have been announced publicly and enforced continuously in order to reach the goal effectively.

In addition, there were similar problems and the effects from sky lantern overseas. The laws in many countries tend to intervene, control, and monitor sky lantern such as setting prohibitions ranging from using or releasing, selling, producing, importing, or distributing sky lanterns.

They set the policy, guidelines, and preventive measures and danger reduction which were similar to Thai safety measures. For example, United Kingdom, several states in the United States, Australia, and Republic of Costa Rica have arranged interesting campaigns and promotion in order to build perceptions and understandings among publics and relevant organizations through different channels such as websites, social media, newspaper, broadcasts, discussion, etc. The researcher found that the attitudes and perception were related to cultural tradition, ways of living, goodwill, habits of rights and liberty reasoning, celebrations, entertaining, and personal and group satisfaction. In the overall, Thailand and several countries needed to adjust their attitudes and increase perception, be aware of dangers, constraint in setting policy, measures, and laws. All sectors had to work on public relations and campaign effectively and continuously.

Keywords : Legal measures ; Legal for Sky Lantern Release

บทนำ

ในประเทศไทยการปล่อยโคมลอยแต่เดิมเป็นวัฒนธรรมของชาวล้านนาทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีการใช้โคมลอยเพื่อการเฉลิมฉลองเทศกาลและโอกาสพิเศษอื่น ๆ มาแต่โบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลยี่เป็ง ซึ่งจัดในวันเพ็ญเดือน 2 ของปฏิทินล้านนา ซึ่งตรงกับลอยกระทง ในวันเพ็ญเดือน 12 ของปฏิทินจันทรคติไทย (มณี พะยอมยงค์, 2536) ปัจจุบันการปล่อยโคมลอยเป็นที่นิยมกันมากในหลากหลายเทศกาลตลอดปีและมีความนิยมสูงขึ้นทั้งในหมู่คนไทยและนักท่องเที่ยวในทุกภาคของประเทศ เนื่องจากเมื่อโคมลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าจะมีความสวยงามมองเห็นได้อย่างเด่นชัดและเป็นกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศและความรู้สึกถึงประเพณีและวัฒนธรรมโบราณได้เป็นอย่างดี สถานที่ท่องเที่ยวและโรงแรมในกรุงเทพมหานครและทุกภาคของประเทศมักจะจัดให้การปล่อยโคมลอยเป็นกิจกรรมหนึ่งในช่วงเทศกาลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และผู้คนส่วนหนึ่งยังมีความเชื่อที่ว่า การปล่อย โคมลอยนั้นจะทำให้โชคดีและเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของปล่อยปัญหาและความกังวลให้ลอยออกไป โดยปัจจุบัน

ได้มีผู้ผลิตและผู้ค้าโคมลอย โคมควันเป็นจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการโคม ซึ่งมีมากขึ้นตลอดทั้งปี

อย่างไรก็ดีความนิยมในการปล่อยโคมลอยที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากได้นำมาซึ่งความกังวลและปัญหาด้านความปลอดภัยหลัก ซึ่งเป็นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วในหลายประเทศไม่เฉพาะแต่ในประเทศไทย ประการแรก ได้แก่ ความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัยต่อทรัพย์สินและอาคารบ้านเรือน รถยนต์ พืชผลการเกษตร ป่าไม้ ฯลฯ หรือแม้แต่ตกลงสู่เสาหม้อแปลงไฟฟ้าและสายไฟฟ้าส่งผลให้ไฟฟ้าดับเป็นบริเวณกว้าง ความเสี่ยงและอันตรายดังกล่าวย่อมเพิ่มสูงขึ้นในบริเวณพื้นที่ที่มีบ้านเรือนและประชาชนที่อาศัยอยู่หนาแน่น โดยพบว่าทุกปีจะเกิดอัคคีภัยในหลายพื้นที่และหลายจังหวัด ประการที่สอง คือ ภัยอันตรายต่ออากาศยานการเดินทางและน่านฟ้า นอกจากนี้ยังสร้างปัญหาด้านความเดือดร้อนรำคาญ มลภาวะจากซากขยะของโคมลอยที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา สัตว์น้ำและสัตว์ทะเลป่วยและตายเพราะกินซากโคมลอยเข้าไปโดยเข้าใจว่าเป็นอาหาร ฯลฯ (Kathryn Westcott, 2013) เช่นเดียวกับเหตุการณ์ในประเทศอังกฤษซึ่งมีวัวหลายตัวในฟาร์มปศุสัตว์เสียชีวิตเพราะกินซากโคมลอยเข้าไป (Bill Gabbert, 2016) เหตุการณ์ความสูญเสียครั้งใหญ่ในประเทศอังกฤษเมื่อปี พ.ศ.2556 มีโคมลอยที่ยังติดไฟอยู่ได้ลอยไปตกในสถานที่เก็บวัสดุสำหรับรีไซเคิลปริมาณกว่าหนึ่งแสนตัน ทำให้เกิดเพลิงไหม้ขนานใหญ่ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายกว่า 6 ล้านปอนด์หรือกว่า 300 ล้านบาท และมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก (BBC News, 2013) เมื่อปี พ.ศ.2558 อาคารธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองกัสโตเนีย มลรัฐนอร์ธแคโรไลนาเกิดเพลิงไหม้เพราะมีโคมลอยจำนวนมากที่ปล่อยมาจากงานคอนเสิร์ตดนตรีร็อกลอยเข้าไปในอาคาร แต่ก็ยากที่จะดับเพลิงเพราะจุดที่ไฟไหม้อยู่สูงมากเกินขีดความสามารถของหน่วยดับเพลิงในพื้นที่ (KATC, 2015) ด้วยเทคนิควิธีใหม่ๆ ทำให้โคมลอยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันทั่วโลกได้รับการพัฒนาให้สามารถลอยได้สูง ลอยได้นาน ใช้วัสดุที่ไม่ติดไฟง่าย หรือแม้แต่สามารถลอยขึ้นไปและเคลื่อนตัวได้อย่างช้าๆ หรือที่เรียกว่า fire-retardant lanterns

สำหรับตัวอย่างเหตุการณ์ในประเทศไทย กรณีที่เครื่องยนต์ของเครื่องบินของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส เที่ยวบิน PG906 ซึ่งบินจากสนามบินสุวรรณภูมิจุดโคมลอยเข้าไปติดในเครื่อง หลังจากลงจอดที่สนามบินเชียงใหม่จึงทำให้ต้องยกเลิก

เที่ยวบิน และพบว่ามิซากิคอมลอยมากกว่า 200 ลูกอยู่ในบริเวณสนามบินเชียงใหม่จากการปล่อยในช่วงเทศกาลปีใหม่ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2558) ทั้งนี้เมื่อคอมลอยถูกดูดเข้าไปในเครื่องยนต์ จะทำให้เครื่องยนต์ระเบิดและส่งผลให้เครื่องบินตกได้ ในช่วงวันลอยกระทงของทุกปีจะมีการเปลี่ยนแปลงตารางการบินและยกเลิกบางเที่ยวบินไป ตลอดจนในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะมีการแจ้งว่านักบินอากาศยานพบบั้งไฟและคอมลอยขณะทำการบินในระดับความสูงถึง 20,000 ฟิต (ประมาณ 6,000 เมตร) ซึ่งเป็นระดับเพดานบินของเครื่องบินโดยสารทั่วไปจำนวนมาก โดยนักบินไม่ได้รับแจ้งเตือนล่วงหน้า (กระทรวงคมนาคม, ม.ป.ป.) ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อการเดินอากาศของอากาศยานเพราะแสงจากคอมลอยรบกวนสายตานักบิน และทัศนวิสัยของการเดินอากาศ จากข้อมูลของบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยระบุว่าในปี 2558 นักบินพบเห็นคอมลอยขณะทำการบิน 514 โคม โดยเห็นบ่อยครั้งที่เชียงใหม่ เชียงรายและเกาะสมุย มีการออกประกาศเตือนนักบินจากการปล่อยคอมลอยและคอมควัน 163 ครั้ง พบเห็นมากกว่า 27,000 โคม และมากที่สุดในช่วงเทศกาลลอยกระทงเดือนพฤศจิกายน (หนังสือกระทรวงคมนาคมที่ คค0807.2/ว3005 ลงวันที่ 12 เมษายน 2559)

ในที่ประชุมการเตรียมความพร้อมการรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในช่วงเทศกาลลอยกระทงในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงคมนาคมได้กำชับให้ดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยที่กำหนดไว้อย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากเห็นว่าการปล่อยคอมลอยเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุอันตรายร้ายแรง และอาจสร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ดังนั้นจึงต้องกำหนดมาตรการห้ามเล่นหรือปล่อยคอมลอยโดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษตามกฎหมายและรับผิดชอบต่อความสูญเสียที่เกิดขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2557) ปลัดกระทรวงมหาดไทยสั่งการผู้ว่าราชการจังหวัดต่างๆ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2558 ให้บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งเคลื่อนแนวทางป้องกัน ลดความเสี่ยงและผลกระทบในทางลบจากการปล่อยคอมลอย คอมควัน และการจุดบั้งไฟต่อการบินและอากาศยาน การเล่นพินันบั้งไฟ รวมทั้งให้จังหวัดและส่วนราชการต่างๆ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการป้องกันร่วมกันทุกภาคส่วนในพื้นที่โดยเน้นการสร้าง

ความเข้าใจและความตระหนักถึงปัญหาอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและถือปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ให้สอดคล้องตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Cooperation) ซึ่ง 10 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงนามร่วมกันในเรื่องนี้ได้แก่ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกรุงเทพมหานคร (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2558)

นอกจากนี้ในช่วงเทศกาลลอยกระทงปี พ.ศ. 2558 กระทรวงคมนาคมได้กำหนดให้หลายหน่วยงานในสังกัดดำเนินหลายมาตรการด้านความปลอดภัยจากการปล่อยโคมลอยและโคมควัน โดยขอให้ประชาชนปล่อยโคมควันเวลากลางวันในช่วงเวลาที่กำหนด ไม่ปล่อยโคมลอยก่อน 21.00 น. ให้แจ้งต่อท่าอากาศยานหรือศูนย์ควบคุมการบินทราบล่วงหน้าเพื่อแจ้งเตือนนักบิน (Notice to Airmen/NOTAM) รณรงค์ประชาสัมพันธ์อันตรายที่เกิดจากการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน พลุ ประทัด หรือวัตถุอื่นๆ ที่อาจก่อให้เกิดเพลิงลุกไหม้ มาตรการที่นำมาใช้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องหากก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินของผู้อื่น หรือเกิดอันตรายร้ายแรงต่ออากาศยาน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2497 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2497 พ.ศ.2558 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา

ในหลายประเทศมีกฎหมายเกี่ยวกับโคมลอยในหลายลักษณะ ตัวอย่างเช่น ห้ามปล่อยโคมลอยใน 30 มลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา (Bill Gabbert, 2016) บางเมืองของประเทศจีน พื้นที่ส่วนใหญ่ในประเทศเยอรมัน บราซิล อาร์เจนตินา ชิลี โคลัมเบีย สเปน เวียดนาม ห้ามมิให้มีการขายในประเทศออสเตรเลีย ห้ามมิให้มีการผลิต ขายนำเข้า หรือจัดจำหน่ายในประเทศออสเตรีย (Wikipedia, 2016)

ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย นักวิชาการ และนักข่าวหลายท่านได้สะท้อนข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ในเรื่องนี้ไว้ว่า ประชาชนอาจไม่ทราบ ไม่เข้าใจ ไม่เกรงกลัวกฎหมายและบทลงโทษที่มีอยู่ของกฎหมายและมาตรการเพื่อความปลอดภัย

ต่างๆ ที่ผ่านมา จึงไม่ได้ส่งผลในเชิงพฤติกรรมของประชาชน ไม่ได้เป็นลดความเสี่ยง และอันตราย ตลอดจนตัวเลขการเกิดเหตุการณ์โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลแม้ว่าจะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยหลายภาคส่วนแล้วก็ตาม คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าจำเป็นที่จะได้มีการทำวิจัยในเรื่องนี้ อันเป็นการประเมินทัศนคติและการรับรู้ของประชาชน ต่อกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้ควบคุม ป้องกันอันตราย และยกระดับความปลอดภัยสาธารณะจากการปล่อยโคมลอย

โดยบทความนี้ได้มาจากการวิจัย สมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้คือ การใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอยยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอยของประชาชน ส่งผลให้ไม่ได้แก้ปัญหามลพิษจากการปล่อยโคมลอย ในสถานที่ต่างๆ อย่างจริงจัง จึงควรออกกฎหมายบังคับที่ชัดเจนกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปทราบการปล่อยโคมลอยที่ถูกต้องตามกฎหมาย และบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ซึ่งมุ่งศึกษาแนวคิดของหลักกฎหมายและปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย ได้แก่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ กฎหมายว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ ประมวลกฎหมายอาญา นโยบายและมาตรการด้านความปลอดภัย คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยค้นคว้าจากหนังสือ บทความ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร จุลสาร พระราชบัญญัติ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ระเบียบข้อบังคับต่างๆรวมทั้งข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกักฎหมายเกี่ยวโคมลอย

ผลการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอย ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 ซึ่งมุ่งหมายป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ

เดือดร้อนจากการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน หรือวัตถุอื่นในทำนองเดียวกันอย่างจริงจัง รวมถึงมีการประกาศใช้ ประกาศเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง “ขอให้ระมัดระวังในการปล่อยโคมควัน/โคมลอย (โคมไฟ) และการเล่นจุดดอกไม้เพลิง” สำหรับช่วงงานประเพณียี่เป็งเชียงใหม่ระหว่างวันที่ 12-15 พฤศจิกายน 2559 ออกโดยนายกเทศมนตรีเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2559 เป็นไปในลักษณะของการขอความร่วมมือจากพี่น้องประชาชน (ทั้งตอนต้นและตอนท้ายของประกาศฯ) ขอให้เพิ่มความระมัดระวังขอให้ปฏิบัติตามคำแนะนำ ไปจนถึงขอให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของการจุดและปล่อยโคมควัน/โคมลอยดังที่ระบุไว้ในประกาศจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งบัญญัติข้อห้ามไว้อย่างเข้มงวดและมีโทษจำคุกและปรับทางอาญา รวมถึงความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาของผู้ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าในกรณีใดๆ ระหว่างสองทางนี้ก่อให้เกิดผลที่ต่างกันจากการบังคับใช้กฎเกณฑ์และเงื่อนไข กฎหมายในฉบับหลังนั้นเพียงแค่ว่าขอความร่วมมือจากประชาชน ทำให้คาดการณ์ได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจไม่เกรงกลัวกฎเกณฑ์ มาตรการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ และบทลงโทษ ผลที่ตามมาคือ ไม่ได้ส่งผลในเชิงพฤติกรรมของประชาชน ไม่ได้เป็นลดความเสี่ยงและอันตรายตลอดจนตัวเลขการเกิดเหตุการณ์โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลแม้ว่าจะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยหลายภาคส่วนในเชิงรุกเกี่ยวกับการกำหนดให้ใช้โคมลอยตามมาตรฐานให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนทราบ รับรู้จนเกิดความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายจากอ็อกซิเจนและมีความเสี่ยงด้านอุบัติเหตุร้ายแรงและผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน สาธารณูปโภค อากาศยาน ระบบการเดินอากาศ ฯลฯ จากการปล่อยโคมฯ รวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทสรุป

อภิปรายผลการวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย มีดังนี้

1. การควบคุมไปถึงขั้นของการผลิต ให้เป็นไปตามมาตรฐานการผลิต ซึ่งผ่านการสำรวจวิเคราะห์มาแล้วว่าปลอดภัยเพียงพอ เห็นได้จากการที่ได้กำหนดขนาดและรูปแบบในรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งได้แก่ ปริมาตร เส้นผ่านศูนย์กลาง ความสูง ชนิด

และน้ำหนักของวัสดุและเชื้อเพลิง ระยะเวลาการเผาไหม้ แหล่งผลิต ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ทำ/ผู้ผลิต โดยในส่วนของข้อกำหนดห้ามพ่วงหรือผูกติดพลุ ดอกไม้ไฟ หรือสิ่งอื่นใดไปกับโคมขณะปล่อยซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้จำหน่ายและผู้ซื้อ ในส่วนนี้มีความเหมาะสมนำไปสู่วัตถุประสงค์การป้องกันและลดความเสี่ยงฯ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 27/2559 ที่กำหนดให้ออกประกาศจังหวัด ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด ขนาดและจำนวนของโคมลอย โคมควัน ฯลฯ ที่จุดและปล่อยขึ้นไปสู่อากาศ ซึ่งในแนวทางการออกประกาศจังหวัดแบบท้ายหนังสือกระทรวงมหาดไทย (ด่วนที่สุด) ที่ มท.0307.4/ว 3539 แนะนำให้กำหนดชนิด ขนาด จำนวนต้องให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงแหล่งการผลิต วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น มาตรฐานการรับรองจากหน่วยราชการ การใช้วัสดุต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ มิให้กำหนดตามความต้องการของกลุ่มบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์โดยขาดการละเอียดถึงผลกระทบความเสียหายหรือผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ จำนวนหมายถึงจำนวนการจุดและปล่อยต่อ 1 สถานที่ใน 1 วัน หรือใน 1 เวลาสถานที่จุดหรือปล่อย หากผู้จัดจำหน่ายหรือผู้จำหน่ายนำโคมลอย โคมควันที่ไม่ได้ผลิตในประเทศไทยและไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น ก็เป็นช่องว่างในส่วนนี้ ซึ่งไม่ได้เป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงฯ ได้รอบด้านอย่างที่ควรต้องเป็น

2. ช่วงเวลาและพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย เพื่อให้ปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่การจัดงานเทศกาล กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นๆ ไป สำหรับการปล่อยฯ นอกพื้นที่เสี่ยง เขตปลอดภัยในการเดินอากาศ บริเวณพื้นที่เสี่ยงอันตรายต่อการเกิดอัคคีภัย ต้องแจ้งล่วงหน้าให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 27/2559 ที่กำหนดให้ออกประกาศจังหวัด ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการจุดและปล่อยที่สอดคล้องกับระยะเวลาการจัดงานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงกำหนดสถานที่จุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน ฯลฯ ขึ้นไปสู่อากาศ ซึ่งในหลายจังหวัดได้ส่งหนังสือแจ้งให้หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดให้ทราบมาตรการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องนี้ เพื่อนำไปปฏิบัติตามประกาศจังหวัด หรือระหว่างที่รอการออกประกาศจังหวัด โดยแม้ว่ามีกำหนัดห้าม กำชับให้ปฏิบัติตามมาตรการ เตือนให้

ระมัดระวัง แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามแห่งท้องถิ่นไว้เช่นเดิม ไม่ได้ต้องการทำลายหรือทำให้เสื่อมค่าลงไป

3. มาตรการที่อาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและเห็นได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่ดี แต่กลับไม่ปรากฏให้เห็นว่าส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ รวมถึงคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 กำหนดให้ใช้มาตรการนี้เพื่อให้มีการควบคุมบังคับโดยตรงต่อผู้จำหน่ายด้วย โดยมาตรการของหน่วยงานอื่นดังกล่าวมักจะพุ่งเป้าไปที่ผู้ทำ/ผู้ผลิต ผู้จุดและปล่อยโคมฯ เป็นสำคัญ ขณะที่วัฏจักรการปล่อยโคมฯ ยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องอีกหลายส่วน ได้แก่ ผู้จัดให้มี ผู้ส่งเสริมกิจกรรมการปล่อยโคมฯ (ในทุกระดับ) ผู้จัดจำหน่าย ผู้จำหน่าย

4. การประชาสัมพันธ์และการรณรงค์เป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามแนวทางและมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยงอันตรายจากการปล่อยโคมลอยโคมควัน รวมถึงมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน หรือวัตถุอื่นในทำนองเดียวกัน ในเนื้อหาของการประชาสัมพันธ์ ตัวอย่างเช่น ได้ชี้ให้เห็นการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควันเป็นปัญหาที่รุนแรงขึ้น เพราะก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต ใน 3 ชั้นชั้นแรกคือ เสียหาย “ทันที” จากอัคคีภัย ไฟไหม้บ้านเรือนหรือป่าไหม้ ไฟฟ้าดับ เสียทรัพย์สิน เสียชีวิต ชั้นที่สองคือ เสียหาย “ต่อเนื่อง” จากอุบัติเหตุต่อเครื่องบิน ทำให้เสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ความเชื่อมั่นต่อความปลอดภัยทางการบินและการจราจรทางอากาศของประเทศไทย ชั้นที่สามคือ เสียหาย “ขั้นวิกฤติ” จากอุบัติเหตุทำให้ประเทศถูกลดระดับความน่าเชื่อถือ การท่องเที่ยวหยุดชะงัก ไปจนถึงเกิดวิกฤติขั้นรุนแรง จึงได้กำหนดแผนประชาสัมพันธ์รณรงค์เชิงป้องกันอันตรายและความเสียหายดังกล่าวข้างต้น ทางสื่อวิทยุท้องถิ่นด้วยสเปคโชมหาทุกวันและบทความทุกสัปดาห์ไปยังประชาชนในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประจำปีงบประมาณ 2559 เป็นต้น (หนังสือสำนักประชาสัมพันธ์เขต 2 ที่ นร.0212.031258 ลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2559 ส่งถึงผู้อำนวยการสถานีวิทยุท้องถิ่น)

5. การตรวจตราและเฝ้าระวังในสองระดับ คือ ระดับพิเศษ ซึ่งให้มีการตรวจตราและเฝ้าระวังพิเศษในระดับพื้นที่และระดับตรวจสอบควบคุม โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ใกล้สนามบินและจุดเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและอาจเป็นอันตรายหรือเสียหายได้ง่าย

ในช่วงเทศกาลและตลอดช่วงเวลาที่มีการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควันมาก กบใน ระดับปกติ ซึ่งมีการตรวจตราเฝ้าระวังพฤติกรรม กิจกรรมโดยทั่วไปครอบคลุมพื้นที่ ที่มีหรืออาจมีการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน สิ่งที่สำคัญคือ ต้องมีแผนงาน ขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติการต่อไปเมื่อตรวจพบว่ามีจุดและปล่อยโคมลอย โคมควันที่ฝ่าฝืนต่อคำสั่ง ประกาศ ข้อบัญญัติ มาตรการป้องกันอันตรายและเพื่อความปลอดภัยในเรื่องนี้ ทั้งนี้ นอกจากเป็นการดำเนินการเชิงป้องกัน เชิงแก้ปัญหาเมื่อมี เหตุการณ์เกิดขึ้น ยังช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ทั้งนี้ จากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย นักวิชาการ และนักข่าวหลายท่านได้สะท้อนข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ในเรื่องนี้ไว้ว่า ประชาชน อาจไม่ทราบ ไม่เข้าใจ ไม่เกรงกลัวกฎหมายและบทลงโทษที่มีอยู่ของกฎหมายและ มาตรการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ ที่ผ่านมาและแม้กระทั่งในปัจจุบัน ตัวอย่างหนึ่ง คือ ประกาศเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง “ขอให้ระมัดระวังในการปล่อยโคมควัน/ โคมลอย (โคมไฟ) และการเล่นจุดดอกไม้เพลิง” สำหรับช่วงงานประเพณียี่เป็ง เชียงใหม่ระหว่างวันที่ 12-15 พฤศจิกายน 2559 ออกโดยนายกเทศมนตรีเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2559 เป็นไปในลักษณะของการขอความร่วมมือจากพี่น้องประชาชน (ทั้งตอนต้นและตอนท้ายของประกาศฯ) ขอให้เพิ่มความระมัดระวัง ขอให้ปฏิบัติตาม คำแนะนำ ไปจนถึงขอให้ปฏิบัติตามกฎหมายและเงื่อนไขของการจุดและปล่อยโคม ควัน/โคมลอยดังที่ระบุไว้ในประกาศจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งบัญญัติข้อห้ามไว้อย่างเข้มงวด และมีโทษจำคุกและปรับทางอาญา รวมถึงความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาของ ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าในกรณีใดๆ ดังนั้นประกาศเทศบาลนครเชียงใหม่นี้อาจ ทำให้ไม่แน่ใจว่า มุ่งหมายเพียงแค่ขอความร่วมมือให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวใน ท้องถิ่นเทศบาลปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือในอีกทางหนึ่งคือ จะบังคับใช้กฎหมาย และเงื่อนไขเพื่อให้เกิดการจับกุม สืบสวน สอบสวน ลงโทษดังกล่าวข้างต้นตาม แนวทางของประกาศจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อให้สอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 ซึ่งมุ่งหมายป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อย โคมลอย โคมควัน หรือวัตถุอื่นในทำนองเดียวกันอย่างจริงจัง ระหว่างสองทางนี้ ก่อให้เกิดผลที่ต่างกันจากการบังคับใช้กฎหมายและเงื่อนไข ในทางแรกของการขอ ความร่วมมือจากประชาชน ทำให้คาดการณ์ได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจ

ไม่เกรงกลัวกฎหมาย มาตรการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ และบทลงโทษ ผลที่ตามมาคือ ไม่ได้ส่งผลในเชิงพฤติกรรมของประชาชน ไม่ได้เป็นลดความเสี่ยงและอันตรายตลอดจนตัวเลขการเกิดเหตุการณ์โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลแม้ว่าจะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยหลายภาคส่วนในเชิงรุกเกี่ยวกับการกำหนดให้ใช้คอมลอยตามมาตรฐาน ให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนทราบ รับรู้จนเกิดความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายจากอัคคีภัยและมีความเสี่ยงด้านอุบัติเหตุร้ายแรงและผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน สาธารณูปโภค อากาศยาน ระบบการเดินอากาศ ฯลฯ จากการปล่อยโคมฯ รวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 และการฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับ

แม้ว่าภาครัฐมีมาตรการให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง แต่ที่ผ่านมาปัญหาจากการที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือเอาผิดลงโทษได้อย่างจริงจัง เนื่องจากโดยสภาพและพฤติการณ์ของการปล่อยโคมต่างๆ มีผู้คนจำนวนมากปล่อยโคมฯ ในพื้นที่ต่างๆ กัน เวลาต่างๆ กัน ด้วยโคมชนิด ขนาดและสีเดียวกัน จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งใดก็ตาม การสืบสวน สอบสวนต้องระบุผลเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น อัคคีภัยต่อทรัพย์สิน ความเสียหายต่ออากาศยาน เป็นต้น ระบุโคมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ระบุตัวผู้กระทำ นั่นคือ พิสูจน์ความผิดจนนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นไปได้ยาก เพราะยากที่จะรู้ว่าโคมฯ อันไหน โคมฯ ของใครที่ไปก่อให้เกิดความเสียหายนั้นๆ เมื่อไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายหรือเอาผิดลงโทษได้อย่างจริงจัง แม้จะประกาศเตือนอย่างจริงจังโดยชี้ให้เห็นว่าเมื่อคอมลอยถูกจุดเข้าไปในเครื่องยนต์จะทำให้เครื่องยนต์ระเบิดและส่งผลให้เครื่องบินตกได้ เป็นการทำลายเครื่องบินระหว่างบริการ หรือการกระทำใดๆ ที่ทำให้เครื่องบินเสียหายจนไม่สามารถบินได้หรือเป็นเหตุให้เกิดอันตราย ต้องระวางโทษประหารชีวิต มีโทษจำคุกและโทษปรับสูงก็ตาม หน่วยงานต่างๆ จึงทำได้แค่การขอความร่วมมือจากประชาชน

ในปัจจุบันคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 27/2559 จะมุ่งเน้นไปที่การห้ามจุดและปล่อยหรือกระทำการอย่างใดเพื่อให้คอมลอย โคมควัน ฯลฯ ขึ้นไปสู่อากาศ ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิด หากไม่เข้าข่ายเว้นของการได้รับอนุญาต ต้องรับโทษตามกฎหมาย ซึ่งแม้จะพิสูจน์ความผิดง่ายขึ้น โดยไม่ต้องไปคำนึงถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้น

ก็ตาม แต่หากไม่เป็นที่ประจักษ์ ก็ไม่ยากที่จะสืบสวน สอบสวนหาตัวผู้กระทำการปล่อยโคมลอย โคมควันขึ้นสู่อากาศและเป็นความผิด

นอกจากนี้ยังขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับคนต่างท้องถิ่น นักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งอาจไม่ทราบกฎหมายและมาตรการห้ามหรือมีข้อจำกัดการปล่อยโคมลอยในพื้นที่ที่จัดงานที่มีการปล่อยโคม ขาดการบังคับใช้กฎหมายจากการที่มีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายจำนวนมากเพื่อประโยชน์ทางการค้าและหากำไร อันที่จริงแล้วพึงต้องกำหนดโทษและให้มีการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้จัดให้มี ผู้ส่งเสริม กิจกรรมการปล่อยโคมฯ (ในทุกระดับ) ผู้จัดจำหน่าย ผู้จำหน่าย รวมทั้งผู้ผลิต/ผู้จัดทำโคมลอย (โคมไฟ) โคมควัน เพราะเข้าข่ายเป็นผู้มีส่วนทำให้เกิดความเสียหายต่ออันตรายและความเสียหาย ไปจนถึงมีส่วนก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดาริน เจริญศิลป์ (2552) ศึกษาเรื่องการรับรู้กฎหมายและบทบาทของกฎหมายในการดำรงชีวิตของคนพิการ ในแง่ที่หากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ และสังคมยังมีเจตคติทางลบและมีการเลือกปฏิบัติ กฎหมายย่อมไม่อาจบังเกิดผลได้อย่างแท้จริง จึงควรมีมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้กฎหมายและการใช้สิทธิในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น รวมทั้งยกระดับจิตสำนึกและเจตคติของผู้คนในสังคม เพื่อเป็นก้าวสำคัญที่จะทำให้มีการบังคับใช้ตามกฎหมายและได้รับความเสมอภาคโดยเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างแท้จริง

สรุป

นอกจากนี้ในต่างประเทศก็มีปัญหาและผลกระทบจากการปล่อยโคมลอยมากเช่นกัน กฎหมายในหลายประเทศมีแนวโน้มเข้มงวดมากขึ้นเกี่ยวกับโคมลอยมากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีระดับการกำหนดข้อห้าม ตั้งแต่การห้ามมิให้ใช้หรือปล่อยโคมลอย ห้ามมิให้มีการขาย ห้ามมิให้มีการผลิต ขาย นำเข้า หรือจัดจำหน่าย โดยมีการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยงอันตราย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยคล้ายคลึงกับประเทศไทย เช่น สหราชอาณาจักร มลรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา หลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย คอสตาริกา มีวิธีการที่น่าสนใจในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง

การรับรู้ ความเข้าใจให้แก่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลากหลายช่องทาง สื่อสารทางเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์สื่อวิทยุ กิจกรรมเพื่อการพูดคุย ฯลฯ โดยผู้วิจัยเห็นว่าทัศนคติและการรับรู้สัมพันธ์กับการปฏิบัติสืบทอดกัน มาตามวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม ความเคยชินจากการใช้เหตุผลของสิทธิเสรีภาพ การเฉลิมฉลอง ความรื่นเริงบันเทิง ความพึงพอใจส่วนบุคคลและของกลุ่มบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ในภาพรวมทั้งที่ปรากฏในหลายประเทศและประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและเพิ่มการรับรู้ ความเข้าใจต่ออันตราย ผลกระทบ นโยบาย มาตรการ กฎหมาย ซึ่งทุกภาคส่วนพึงต้องใช้วิธีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ที่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป

ข้อเสนอแนะปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย มีดังนี้

1. ภาครัฐและราชการส่วนท้องถิ่นอาจอาศัยอำนาจตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 ออกมาตรการเพิ่มเติมจำกัดกิจกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องข้างต้น ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยและการอื่นใด เพื่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนและประชาชน โดยเฉพาะภาคส่วนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. กฎหมายพึงต้องกำหนดโทษและให้มีการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้จัดให้มีผู้ส่งเสริมกิจกรรมการปล่อยโคมฯ (ในทุกระดับ) ผู้จัดจำหน่าย ผู้จำหน่าย รวมทั้งผู้ผลิต/ผู้จัดทำโคมลอย (โคมไฟ) โคมควัน เพราะเข้าข่ายเป็นผู้มีส่วนทำให้เกิดความเสี่ยงไปจนถึงมีส่วนก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหาย โดยสร้างข้อจำกัดการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าและธุรกิจเป็นสำคัญ

3. ควรให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกพื้นที่โดยประกาศเป็นกฎหมายที่จะบังคับใช้ได้ตลอดไปมิใช่ออกมาใช้เฉพาะช่วง เพื่อให้สังคมเห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและความเข้มงวดจริงจังของผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนร่วมด้วย

4. มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งสื่อสังคมออนไลน์และสื่อดั้งเดิมเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนค่านิยม ทัศนคติและความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย โดยมุ่งเน้นความเสี่ยง อันตรายและความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ความสงบสุข ความเป็นระเบียบ

ความปลอดภัยของส่วนรวมให้ลดทอนแนวคิด ภาพ ข้อความ ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการปล่อยโคมลอยไปสู่การนำเสนอการประกาศห้ามและมาตรการต่างๆ ด้านความปลอดภัยแทน

5. หากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ และสังคมยังมีเจตคติทางลบและมีการเลือกปฏิบัติ กฎหมายย่อมไม่อาจบังเกิดผลได้อย่างแท้จริง จึงควรมีมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้กฎหมายและการใช้สิทธิในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น รวมทั้งยกระดับจิตสำนึกและเจตคติของผู้คนในสังคม เพื่อเป็นก้าวสำคัญที่จะทำให้มีการบังคับใช้ตามกฎหมายและได้รับความเสมอภาคโดยเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงคมนาคม สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (ม.ป.ป.)
อันตราย! การปล่อยโคมลอยโคมควันและการจุดบั้งไฟ. (แผนพับประชาสัมพันธ์.)
- กระทรวงคมนาคม สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (2559).
หนังสือกระทรวงคมนาคมที่ คค0807.2/ว3005 (ลงวันที่ 12 เมษายน 2559
ถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย). กรุงเทพฯ :
สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (อัดสำเนา.)
- ดาริน เจริญศิลป์. (2552). การรับรู้กฎหมายและบทบาทของกฎหมายในการรังชีวิต
ของคนพิการ. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไทยรัฐออนไลน์. “บางกอกแอร์เวย์ส เที่ยวบิน โคมลอย ติดคาเครื่องไอพ่น” (3 มกราคม 2558)
สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/472489>
- มณี พยอมยงค์. (2536). ความเชื่อของคนไทยวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความ. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กองสารนิเทศ. (2557). รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยห่วงประชาชนประชุมเข้มทุกหน่วยงานป้องกันอุบัติเหตุช่วง
เทศกาลวันลอยกระทง. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. (2558). ปลัดกระทรวงมหาดไทยสั่ง
การผู้ว่าฯ บูรณาการหน่วยงานในพื้นที่ ขับเคลื่อนแนวทางป้องกัน และลด
ความเสี่ยงจากการปล่อยโคมลอย โคมควัน และการจุดบั้งไฟ. กรุงเทพมหานคร.
- BBC News. *Smethwick fire : Chinese lantern caused largest blaze.* (1 July
2013) Retrieved from <http://www.bbc.com/news/uk-england-birmingham-23123549>
- Bill Gabbert. *Update on the legality of sky lanterns banned in 29 states.*
(31 December 2015) Retrieved from <http://wildfiretoday.com/2015/12/31/update-on-the-legality-of-sky-lanterns-banned-in-28-states/>
- KATC. *Fire Marshal: sky lanterns are illegal in LA.* (20 May 2015). Retrieved
from <http://www.katc.com/story/29106387/fire-marshal-sky-lanterns-are-illegal-in-la>
- Kathryn Westcott. *Five Problems caused by Chinese lanterns.* BBC news.
(1 July 2013) Retrieved from <http://www.bbc.com/news/magazine-23129276>